

Vojenská technika a vojenská strategie 21. století

Poslední dvě století druhého milénia jasně dokazují, že se technika stala hnacím motorem nejen rozvoje lidské civilizace, ale i vojenské strategie. Její vývoj se dostává do stále se zrychlující spirály. Přitom vojenská technika se nacházela vždy na čele výzkumu a vývoje. V závěru 20. století hrála nezastupitelnou roli v ozbrojených konfliktech, které probíhaly ve strategicky důležitých oblastech a stávaly se tak ohnisky potenciální krize ohrožující světovou bezpečnost. Příčiny konfliktů byly národnostní, územní, etnické, náboženské, ale i politické a ekonomické. V nich byly používány síly a prostředky všech druhů ozbrojených sil, zkoušely se nové zbraňové systémy a technologie, hledaly se nové způsoby uplatnění strategického vlivu, ale i vedení boje. Dramatické změny v euroatlantickém prostoru, jež vyplynuly z konce studené války, se odrazily ve strategické koncepci Aliance přijaté v roce 1991. Od té doby ovšem došlo k dalšímu hlubokému politickému a bezpečnostnímu vývoji.

* * *

S nečekaně rychlým rozpadem sovětského bloku se rychle rozpadlo i bipolární rozdělení světa. Toto rozdělení, jak se záhy ukázalo, skrývalo jako tlustá opona skutečnou pestrobarevnost soudobého světa. Když se tato opona zvedla, lidstvo se najednou ocitlo tváří v tvář světu skutečně multikulturnímu a multipolárnímu. Ale nejen to. Ocitli jsme se ve světě, jehož jedinou šancí je tuto svou multipolárnost citlivě vnímat, respektovat a přijímat ji jako jediné východisko nového typu lidského soužití na této zemi (viz **obr.**).

Tato nutnost je významně zesilována závratným a zároveň riskantním civilizačním vývojem posledních let. Světová populace dále roste, neobnovitelných zdrojů rychle ubývá. Svět sužují prohlubující se rozdíly mezi bohatými a chudými národy. Jediná globální civilizace, obepínající dnes celý svět a vnucující mu tytéž výrobky, návyky, způsoby chování a způsoby komunikace, nás k sobě přibližuje, ale zároveň vyvolává protireakci v podobě rozvoje různých nacionalismů, fundamentalismů, fanatismů, ať už etnických, náboženských, sociálních či ideologických. Informační revoluce zesiluje globální propojenost každého s každým, likviduje veškerou cenzuru, ale zároveň otevírá nedozírné prostory lidské neodpovědnosti. Ve výčtu těchto globálních dvojsmyslností soudobého civilizačního vývoje by bylo možno pokračovat libovolně dlouho.

Obě zmíněné okolnosti - konec bipolárního rozdělení světa a civilizační pohyb nazývaný dnes globalizací - nutí i k radikálně novému přemýšlení o budoucím světovém uspořádání a jeho bezpečnostní architektuře v 21. století.

Globalizační a civilizační protiklady
současného vývoje

Pestrobarevný
multifunkční
a multipolární
svět se vyznačuje

Riskantním civilizačním vývojem spjatým s	Globální civilizací	Růstem rizik euroatlantického míru a stability	Snahami o budování bezpečnostní architektury 21. století
Růstem populace	Vnucující: • výroby • návyky • způsob chování a komunikace	Vojenská rizika rozsáhlá konvenční agrese se objevuje jen v dlouhodobé perspektivě	• OSN • OBSE • EU • (ZEU) • NATO
Vyčerpáváním neobnovitelných zdrojů			
Poškozením životního prostředí	Vyvolávající protireakci různých:	Destabilizační rizika ekonomická, politická, etnická, náboženská, terorismus, migrace	
Změnami klimatického prostředí	• nacionalismů • fundamentalismů • fanatismů	Proliferační rizika zneužití ZHN, neletální zbraně, zneužití vojenské techniky	
Vysychajícími oblastmi či oblastmi záplav	• odporů - etnického, - náboženského, - sociálního, - politického	Globalizační rizika organizovaný zločin nezákonné obchody, transfery financí a osob, narušení komunikačních a informačních systémů, katastrofy průmyslové, ekologické, dopravní, surovinové, epidemie, pandemie	
Migrací obyvatelstva			

Obr.: Dilema současného světového vývoje

Je realitou dnešního světa, že jedním z charakteristických prvků tohoto uspořádání bude rozvoj velkých regionálních seskupení, do nichž budou dnešní národní státy

přenášet stále větší část svých dosavadních pravomocí, tak jako jejich jinou část budou zřejmě nuceny stále zřetelněji přenášet dolů, na různé menší vnitrostátní regiony a jejich samosprávy, na města a obce, jakož i do četných dalších struktur občanské společnosti.

Decentralizace a integrace by tak *de facto* měly být jen dvěma stranami téže mince, respektive dvěma vyvažujícími se miskami jedné váhy. Dvojsmyslnosti globálních ekonomických tlaků a celkového civilizačního pohybu nemá smysl čelit jakýmkoli typem pštroší politiky, izolacionismem, šovinismem či egocentrismem, ale naopak tím, že světový vývoj bude věcně reflektován a lidé a národy budou spojovat své síly k tomu, aby čelili všemu, co je na něm neblahé a nebezpečné.

Slovy nové strategické koncepce NATO (1999) je řečeno, že konec nebezpečí studené války nastolil cestu ke stabilnějším vyhlídkám, které jsou ovšem plné výzev, k novým možnostem i rizikům. Rodí se nová integrovanější Evropa, což se týká také euroatlantické bezpečnostní struktury, v níž má NATO ústřední úlohu.

Nová rizika euroatlantického míru a stability

Na nová rizika euroatlantického míru a stability, včetně útlu, etnických konfliktů, hospodářských katastrof, kolapsů politických řádů a šíření zbraní hromadného ničení v posledních deseti letech 20. století, Aliance reagovala svým rozšířením a přijetím nové strategické koncepce na summitu ve Washingtonu v dubnu 1999. S realizací této nové strategické koncepce úzce souvisí nejen otázka zvyšování vojenských schopností, ale i otázka vyzbrojování a technologií.

Globální šíření moderních technologií, jež mohou být využity k výrobě zbraní, může vyústit ve vyšší možnosti sofistikovaných vojenských kapacit, umožňujících vývoj vysoce kvalitních útočných a obranných protiletectvých, pozemních a námořních systémů, naváděných střel a dalších vyspělých zbraní. Kromě toho oficiální a neoficiální struktury se mohou pokusit zneužít vzrůstající důvěry Aliance v informační systémy prostřednictvím informačních operací určených k narušení těchto systémů. Mohou se pokusit využít strategie tohoto druhu k překonání převahy NATO v tradiční výzbroji.

Nová strategická koncepce deklaruje, že její síly budou strukturovány tak, aby odrážely mnohonárodní a společný charakter spojeneckých misí, kde základní úkoly budou zahrnovat:

- kontrolu, ochranu a obranu území,
- zajištění nerušeného využívání mořských, vzdušných a pozemních spojů,
- kontrolu moře a ochranu rozmisťování spojeneckých námořních odstrašujících sil,
- zajištění bezpečného vzdušného prostoru a účinné rozšíření vzdušné přepravy a obrany,
- vedení nezávislých a kombinovaných vzdušných operací,
- pozorování, rozvědnou činnost, průzkum a elektronické vedení boje,
- strategickou přepravu,
- zajištění účinných a pružných velitelských a kontrolních zařízení včetně přemístitelných kombinovaných a společných velitelství.

Je nezbytné, aby se vojenské síly Aliance vyznačovaly důvěryhodnou schopností, pokud jde o plnění spojeneckých misí v celém rozsahu. Tento na jedné straně citlivý a na druhé straně rozsáhlý požadavek má bezprostřední důsledky a dopady na:

- složení vojenských sil, úroveň bojových složek a jejich vyzbrojení a vybavení,
- připravenost, použitelnost a odolnost vojenských sil,
- výcvik, cvičení a schopnosti lidského faktoru vojenských sil,
- možnost nasazení a použití,
- a také pro budování ozbrojených sil a možnost jejich mobilizace.

Cílem by mělo být dosažení optimální rovnováhy mezi vysokou připraveností vojenských sil schopných zahájit, podle potřeby rychle a okamžitě, kolektivní obranu a odvetné operace nevyplyvající z článku 5, a sil na odstrašující úrovni nižší pohotovosti k zajištění souhrnu úkolů nezbytných ke kolektivní obraně, k rotaci sil na podporu operací jako odpověď na krizi, nebo pro další posílení v konkrétním regionu, a v dlouhodobém budování a posilování schopnosti pro krajní případ - byl velmi vzdálený - scénáře rozsáhlých operací kolektivní obrany. Podstatná část spojeneckých vojenských sil bude muset být schopna plnit více než jeden z těchto úkolů.

Požadavky strategie na výzbroj a technické zabezpečení

Z nejvýznamnějších ozbrojených konfliktů konce 20. století a nových rysů vedení bojové činnosti [1] vyplývají následující požadavky strategie na výzbroj, výstroj a technické zabezpečení.

V konfliktech se postupně a účinně prosazoval aeromobilní způsob činnosti a prokázala se využitelnost pěchoty.

Pěšák 21. století bude mít odlišné poslání. Poprvé v historii vojenství by měl představovat jakýsi integrovaný zbraňový systém a plně se začlenit do celkového systému digitalizovaného bojiště. Komunikačními systémy nové generace se jednotlivci propojí s dalšími bojovými systémy (obrněnými vozidly, dělostřelectvem, průzkumnými systémy či letectvem), svým velitelem a nadřízeným velitelstvím. Předávání informací bude fungovat i opačně. Velitel uvidí na své obrazovce obraz ze zaměřovače každého válečníka v poli. Dalším klíčovým prvkem výbavy pozemního válečníka bude netradičně řešená ruční palná zbraň. Umožní odpalovat programovatelné granáty ráže 20 až 30 mm, které vybuchnou ještě ve vzduchu v malé výšce nad cílem, čímž sníží účinnost okopů či nejrůznějších terénních překážek. Kromě vzdušných výbuchů granát exploduje při nárazu na cíl, nebo se zpožděním až po průniku překážky před cílem. Systém umožní zjišťovat ve dne i v noci cíle velikosti člověka řádově na kilometr. Změří vzdálenost, výpočte záměrný bod, naprogramuje zapalovač granátu, vydá povel k odpalu. Umožní palbu i na nízko letící cíle. Několikvrstvý oděv se speciální uzavřenou přilbou umožní ochránit vojáka před tepelným zářením, účinky chemických a biologických zbraní, laserových paprsků. Umožní změnit zabarvení vrchní vrstvy v závislosti na venkovních podmínkách, snižovat demaskující tepelné záření těla vojáka, snižovat elektromagnetické vyzařování elektrických součástí a při pohybu vojáka generovat elektrický proud pro napájení elektronických systémů. Nejspodnější vrstva oděvu vytvoří potřebné mikroklima bez ohledu na venkovní teplotu

či fyzickou a psychickou zátěž. Širokoúhlý průhledový displej přilby bude sloužit ke sledování situace digitalizovaného válčiště, navádění „chytré“ letecké nebo dělostřelecké munice na cíl či ovládání miniaturních bojových bezpilotních vzdušných prostředků. Použití „inteligentních“ kapslí, které by voják před započítím bojové akce spolkl, umožní v součinnosti se speciálním senzorem podle chemického složení šťáv v trávicím traktu uvolňovat ze zásobníku kapsle potřebné vitamíny a koncentrované živiny, které by zajistily potřebnou tělesnou energii pro fyzické i psychické výkony na bojišti.

Vývoj obrněné techniky, při zachování minimálně stejné odolnosti jako současné, se bude ubírat snižováním hmotnosti použitím voštinových konstrukcí, technologií „stealth“, nekovových vysoce pevnostních materiálů, výkonných pohonných a převodových elektro-hydropneumatických jednotek. Nejmodernější elektronika, plná automatizace, sníží obsluhu až na dva vojáky umístěné v pancéřované části dělené korby s miniaturní věží. Průzkumné senzory monitorující několikakilometrovou vzdálenost umožní vyhodnotit nebezpečí a aktivovat systémy přímé obrany (střepinové clony, samonaváděcí raketky, laserové střely) či rušení nebo klamně cíle, které odvrátí nebo zachytí úder.

Dělostřelectvo, velkorážové raketomety, moderní dělostřelecká submunice a paprskové zbraně, kanony s kapalnou pohonnou směsí, elektromagnetické zbraně budou zabezpečovat dostatečnou palebnou sílu a schopnost odrážet úder. Konstruovány budou **jako vysoce pohyblivé schopné přepravy taktickými transportními letouny**. Kamerové systémy jako součásti submunice umožní palbu na cíle za horizontem nebo na poslední chvíli vybrat jiný cíl či odvrátit její účinek, kdy hrozí nebezpečí zasažení vlastního cíle.

Zvláštním rysem posledních konfliktů bylo přenesení úsilí na jiné objekty, zejména civilního charakteru, s použitím leteckých grafických pum k vyřazení elektrických rozvodných sítí v Jugoslávii, a speciálních pum k rozrušení ropných těžních věží ve válce v Perském zálivu.

Jejich použití upozornilo na existenci **neletálních zbraní**, které mají mít jako netradiční bojové prostředky rozhodující roli v budoucích konfliktech včetně boje s terorismem. Základní charakteristika těchto zbraní spočívá v tom, že jejich použitím nemá být zničena živá síla, ale jen dočasně vyřazena. Jejich použití má většinou i politický cíl a má vyvolat nespokojenost obyvatelstva s vládnoucím režimem, který situaci zavinil. Mezi neletální zbraně bude patřit optické laserové záření vyvolávající dočasné oslepení nebo zničení optických senzorů k monitorování a navádění střel na cíl.

Nejaderné **elektromagnetické impulzy a mikrovlnné záření s vysokou energií** narušují činnost mozku a centrální nervovou soustavu lidí, vyřazují výpočetní techniku a mohou vyvolat výbuchy muničních skladů a minových polí. **Zvukové a ultrazvukové vlny** způsobují dezorientaci, nevolnost, křeče, deprese, davovou paniku u lidí, plachost až divokost zvířat, vyvolávají demoliční účinky na stavby a techniku. Prostředky radioelektronického boje způsobují **dezorganizaci velení a ovládání zbraní**. Prostředky informačního boje slouží k vyřazení počítačů viry. Vložení a přenesení klamných informací do počítačů nebo počítačových sítí znehodnocuje rozhodovací procesy. Biologické zbraně vyvolávají infekční onemocnění, produkují jedy, slizy, chemikálie pro

ničení pohonných hmot, rozklad výbušnin, maskovacích nátěrů, kovů, těsnění, plastů pneumatik, silnic, informačních komunikačních linek.

Nový druh vzdušné a elektronické války, umožňující **ničení stanovených objektů s vysokou přesností z bezpečné vzdálenosti** s průběžnými přesnými informacemi o nepříteli, znemožňující jeho účinnou protiakci, zabezpečí letectvo a vesmírné prostředky. Jejich budoucí vývojové trendy se odehrají v oblastech technologií obtížné zjistitelnosti, inteligentní výzbroje, inerciální navigace, sdružených palebně navigačních komplexů přecházejících do bezpilotních bojových letounů, řízených střel s plochou dráhou letu, obřích dopravních a tankovacích letounů, hybridních letounů s dvoulístým rotujícím křídlem, či speciálních letounů s drakovým potahem v jehož struktuře jsou zabudovány komponenty fungující jako radiolokátor s neomezeným celokruhovým záběrem nebo jako komunikační systém či aktivní systém stealth zamezující radiolokační zachycení.

V Rusku jsou vyvíjeny a v současné době byla odzkoušena mezikontinentální balistická raketa typu SS-25 umístěná na mobilním podvozku, která zasáhla cíl v několika tisícikilometrové vzdálenosti od místa startu a v poslední fázi letěla ve výšce zhruba 30 kilometrů několika násobně vyšší rychlostí zvuku. Zkoušená nová technologie „scramjet“ umožňuje, aby raketa dosáhla pěti a více násobné rychlosti zvuku. Americký Národní úřad pro letectví a vesmír (NASA) uskutečnil 2. června 2001 test prototypu X-43A s touto technologií, avšak pokus se nezdařil. Tyto snahy demonstrovají posilování útočných schopností na jedné straně a na druhé straně schopnost překonat protiraketový štít. Novým trumfem by se měl stát strategický bombardér operující v „suborbitální výšce“ asi 100 kilometrů nad zemským povrchem. Podle záměru konstruktérů by měl být „vesmírný bombardér“ do 30 minut po startu schopen zasáhnout cíl kdekoli na naší planetě. Podle informací amerického listu Los Angeles Times by měl nový bombardér představovat pilotovaný letoun, jehož koncepce vychází z již zkoušeného prototypu známého jako X-33 Venture Star. Futuristický bombardér má startovat podobně jako balistické rakety a v relativně krátké době vystoupat do výše asi 100 kilometrů. Odtud by na cíl odpaloval samostatně naváděné střely. Z jakéhokoliv místa nasazení by nový letoun mohl být nazpět na základně ve Spojených státech po pouhých devadesáti minutách od startu (pro srovnání: strategickým bombardérům B-2 nasazovaným při vzdušných útocích proti Jugoslávii v roce 1999 trval návrat na základnu v Missouri celých 24 hodin). Další obrovskou výhodou „suborbitálního letounu“ je jeho praktická nedosažitelnost pro běžné prostředky protivzdušné obrany potenciálních protivníků.

Kosmické prostředky budou postupně přebírat úlohu průzkumu a prostředků včasné výstrahy před balistickými střelami. Umožní globální propojení jednotlivých bojových systémů protiraketové obrany a velitelství. Rozmístění satelitů s výkonným laserem a účinným dosahem (3000 km) umožní ničit balistické střely odpálené z jakéhokoli místa na zemské kouli. Pro boj proti nebezpečím ve vesmíru se zkoumají způsoby, jak vyrábět a skladovat elektrickou a jinou energii v kosmu, která je potřebná pro lasery a zbraňové systémy fungující na základě mikrovln.

Použití přesné řízené munice ve válce v Perském zálivu způsobilo přibližně sedmdesát pět procent škod v iráckých strategických a operačních cílech a prokázalo vysokou hodnotu strategického bombardování. Model **strategické letecké ofenzívy**

(zásahu) proti narušitelům stability, který by měl zajistit pořádek v 21. století a který byl ověřen ve válce v Perském zálivu a na Balkáně, lze hodnotit ze dvou pohledů. Ať je situace v krizové oblasti sebesložitější, chirurgicky přesné a zároveň drtivé údery přinutí po chvíli každého, aby přistoupil na předložené podmínky. Jenže všechno výše popsané se zhroutlí, je-li protivník zarputilý a dokáže odolávat, natož účinně se bránit. Pak nezbyvá než vysílit protivníka dlouhodobým bombardováním, invazním působením či dosáhnout politického kompromisu. Invaze ale přináší riziko materiálních i lidských ztrát a je tedy politicky obtížně akceptovatelná. Proto je zde snaha udržet technickou a z ní vyplývající strategickou nadvládu vzdušných a kosmických prostředků nad možným protivníkem u všech aktérů mezinárodního dění. I současná snaha USA o vybudování protiraketového deštníku je toho dokladem.

Vývoj námořnictva se bude ubírat směrem k obtížné zjistitelnosti plavidel, mohutnosti úderu nejen v pobřežním pásmu, ale i hlubokém vnitrozemí, schopností ničit nejrůznější cíle na suchu, ve vzduchu i na moři. Lodě a ponorky budou stále více využívat elektrický pohon lodních šroubů, sací a výtokové reakční síly. Automatizace všech lodních procesů sníží počty osádek o třetinu proti současným typům. Letadlové lodě budou vybaveny vícesměrovými výkonnými elektromagnetickými katapulty a spolehlivým účinným záchytným zařízením. Jaderné ponorky s mezikontinentálními střelami zůstanou i nadále ve výbroji jako hlavní prostředek strategického odstrašování s možností okamžitě udeřit. Jejich vývoj se bude ubírat zvyšováním horizontální a vertikální manévrovosti, segmentací a samostatností jednotlivých částí ponorky, které zvýší její schopnost odrazit protiútok a odolat mu. Případně zveřejněné zkušenosti z potopené Ruské ponorky Kursk v Barentsově moři budou zúročeny konstrukčními týmy.

Práce na vyzdvižení vraku z hloubky 108 metrů jsou v rozhodující fázi. „Děláme vše pro to, aby se námořníkům, kteří zahynuli v ponorce, dostalo důstojného pohřbu. Považujeme to za naše svaté poslání,“ ujišťuje stále znovu viceadmirál Michail Mozak novináře. Proti tomu mluvčí Severomořské flotily v Murmanskú tvrdí, že nejde o civilní, ale vojenskou operaci. Je však téměř jisté, že torpéda z ponorky Kursk zatím zůstanou na dně. A že se k nim zahraniční experti nepřiblíží.

Podle amerických odborníků jde o **superrychlá torpéda**, která ve vedení podmořské války otevírají úplně novou kapitolu. Ve srovnání s obvyklými torpédy, která vyvinou maximální rychlost pod hladinou kolem 130 kilometrů za hodinu, by se měla tato torpéda řídit k cíli rychlostí až 1500 km/hodinu. Cíl jaderného úderu, třeba svaz s letadlovými loděmi, by neměl čas na obranná opatření. Vojenští specialisté se domnívají, že na palubě ponorky bylo 28 supertorpéd a že výbuch pohonu jednoho z nich způsobil její havárii. Torpéda nové generace, která v západních odbornících vyvolávají úžas a zděšení, se odborné veřejnosti poprvé představila na největší světové výstavě vojenské techniky a zbraňových systémů v Abú Dhabí v roce 1999. Jejich exportní verze se jmenovala Škval-E (škval je rusky prudký, jednorázový nápor větru) a podle takticko-technických dat měla po odpálení dosahovat rychlosti až pět set kilometrů za hodinu. Odborníci se domnívají, že Rusko mělo tuto zbraň k dispozici už od konce sedmdesátých let, a že už první verze supertorpéda dosahovaly rychlosti 200 uzlů (asi 370 km/hod.). Byla tak bezmála čtyřikrát rychlejší než nejvýkonnější torpéda Severoatlantické aliance. Britský odborný magazín Jane's Intelligence Review

doprovodil zprávy o této zbrani komentáři: „Jde o jednu z nejničivějších podmořských zbraní, jaké se objevily v posledních letech.“ Kursk mohl být vyzbrojen mnohem pokročilejší verzí *škvalu*, osm metrů dlouhého torpéda o průměru 53 centimetrů a váhícího 2,7 tuny. Tato verze by měla dosahovat podvodní rychlosti až 1500 km/hod. Ruským inženýrům se podařil technologický průlom, který může zcela změnit nejen konstrukci podmořských zbraní, ale také části lodí, hlavně lodních šroubů a jiných zařízení vystavených rychlým prouděním tekutin. Zřejmě využili fyzikálního efektu, tzv. kavitace. Jde o jev, který popsal už v roce 1867 Isaac Newton. Kolem ploch obtékaných velkou rychlostí (zhruba nad 180 km/hod.) se vytvářejí bublinky páry, které napadají obtékanou plochu, třeba listy lodní vrtule. Rusům se zřejmě podařilo využít kavitaci tak, že nejen části, ale celé těleso se zahálí do jakéhosi pouzdra z parních bublinek, což nesmírně sníží odpor vody. Takové těleso však musí mít raketový či turbínový pohon nové generace, což je další tajemství skryté na ponorce Kursk. To by znamenalo, že konstruktéři museli vyřešit řadu dalších problémů, jako je stabilita tak rychlého tělesa apod. Pokud by Rusové měli zbraň, jež by se mohla ke břehům USA blížít násobkem rychlosti zvuku, a to hluboko pod hladinou, chystaný protiraketový deštník by v tomto směru nebyl příliš užitečný.

Průzkumná, radiolokační a pasivní radiolokační technika postavená na homogenních optoelektronických integračních technologiích propojená s aktivními protiletadlovými, protiraketovými prostředky vytvoří **souvislé radiolokační a průzkumné pole** pokrývající přízemní, malé a velké výšky. To umožní včasnou výstrahu a iniciaci optimálních aktivních palebných prostředků k ničení protivníkových aktivních palebných i pasivních systémů v reálném čase.

Směrnice pro přístup Aliance k použití síly

Aby Aliance realizovala základní bezpečnostní úkoly a principy své strategie, musí být její síly nadále přizpůsobovány, aby umožnily účinně vyhovět požadavkům celé škály misí, a zároveň reagovat na budoucí výzvy. Přístup spojeneckých sil, zakládající se na síle různých národních obranných struktur, se bude řídit příslušnými směrnicemi.

Velikost, připravenost, dostupnost a rozmístění vojenských sil Aliance bude odrážet jejich zodpovědnost za kolektivní obranu a vedení operací reagujících na krizi, někdy v krátké lhůtě, daleko od domácích základů, včetně operací mimo území spojenců. Charakteristiky sil NATO budou rovněž odrážet ustanovení příslušných dohod o kontrole zbrojení. Musí svou kapacitou odstrašovat a odrážet útoky proti jakémukoli spojenci. Musí být interoperabilní a mít patřičné doktríny a technologie. Musejí být udržovány ve stavu potřebné pohotovosti a mobility a musejí být schopny vojenského úspěchu v široké škále složitých spojených a kombinovaných operací, jež mohou rovněž zahrnovat partnery a další nečlenské státy.

To jmenovitě znamená, že:

a) Celková velikost spojeneckých sil bude udržována na nejnižších úrovních odpovídajících požadavkům kolektivní obrany a jiných misí Aliance, budou rovněž udržovány v patřičné a odstupňované pohotovosti.

b) Geografická distribuce sil v dobách míru zaručí dostatečnou vojenskou přítomnost na území Aliance, včetně rozmístění sil mimo domácí území a vody a dohodnutého rozmísťování sil, kdy a kde je to nezbytné. Bude třeba vzít v úvahu regionální, a zejména geostrategické úvahy uvnitř Aliance, protože nestability u hranic NATO by mohly vést ke krizím nebo ke konfliktům vyžadujícím vojenskou odpověď, jíž by mohly předcházet jen krátké doby varování.

c) Velitelská struktura bude schopna převzít kontrolu nad celou škálou vojenských misí Aliance, včetně použití mobilních kombinovaných či spojených štábů a štábů kombinovaných společných speciálních jednotek (CJTF), aby byla schopna řídit a velet mezinárodním jednotkám, složeným z různých druhů zbraní. Bude rovněž schopna podporovat operace politicky kontrolované a strategicky řízené buď ZEU, respektive EU, nebo jak bude jinak dohodnuto, a vést krizové operace NATO podle článku 5 s partnery a s jinými zeměmi, jež se mohou zúčastnit.

d) Aliance bude celkově, v krátké i dlouhé perspektivě a pro celou škálu svých misí, požadovat základní operační schopnosti, jako schopnost účinného zásahu, schopnost rozmístění a mobility, odolnost sil a infrastruktury, obrannou schopnost, včetně logistiky a rotace sil. Pro rozvoj těchto schopností k jejich plnému potenciálu pro mnohonárodní operace budou důležité interoperabilita, včetně lidského faktoru, využívání patřičných vyspělých technologií, udržování informační převahy při vojenských operacích a nasazení vysoce kvalifikovaného personálu se širokým spektrem dovedností. Dostatečné kapacity v oblasti velení, kontroly a komunikací, stejně jako zpravodajství a pozorování budou sloužit jako nezbytný posilovací faktor pro síly.

e) Omezená, ale vojensky významná část pozemních, leteckých a námořních sil bude kdykoliv schopna reagovat tak rychle, jak bude nezbytné, na širokou škálu eventualit, včetně náhlého útoku na jakéhokoli spojence. Velký počet prvků sil bude dostupný na odpovídajících stupních pohotovosti, aby podpořil dlouhotrvající operace, ať již na území Aliance nebo mimo ně, včetně rotace rozmístěných sil. Tyto síly musí mít jako celek dostatečnou kvalitu, početnost a připravenost přispět k odstrašování a k obraně proti omezeným útokům na Alianci.

f) Aliance musí být schopna vytvářet větší síly, jak v reakci na zásadní změny v bezpečnostním prostředí, tak pro omezené požadavky, posilování, mobilizaci rezerv nebo přestavbou sil, pokud to bude potřebné. Tato schopnost musí být úměrná potenciálním hrozbám pro bezpečnost, včetně potenciálního dlouhodobého vývoje. Musí brát rovněž v úvahu možnost podstatných zlepšení v připravenosti a schopnostech vojenských sil u hranic spojeneckých států. Schopnosti včasného posílení a doplnění zásob v rámci Evropy či v transatlantickém měřítku bude mít nadále zásadní význam, z čehož bude plynout velká potřeba rozmístitelnosti, mobility a pružnosti.

g) Odpovídající struktury a postupy sil, včetně těch, jež poskytují schopnost rychle a selektivně utvářet, rozmísťovat a soustřeďovat síly, jsou nezbytné pro umožnění uměření, pružné a včasné reakce, jež má snížit a přitlumit napětí. Tyto struktury musejí být v době míru pravidelně procvičovány.

h) Obranná pozice Aliance musí být schopna patřičně a účinně čelit rizikům spojeným s šířením zbraní hromadného ničení (*NBC - nuclear, biological and chemical*

agents) a s prostředky jejich dodávání (nosiči), jež rovněž představují potenciální hrozbu pro obyvatelstvo, území a síly spojenců. Je zapotřebí vyvážená směs sil, schopností reakce a posílených obranných zařízení.

i) Síly a infrastruktura Aliance musejí být chráněny proti teroristickým útokům.

Postoj NATO v oblasti obrany vůči nebezpečí a možným hrozbám šíření jaderných, biologických a chemických (NBC) zbraní a jejich nosičů se musí dál zlepšit, včetně práce na raketové obraně. Vzhledem k tomu, že alianční síly mohou být vyzvány k operacím mimo hranice NATO, schopnost čelit nebezpečí šíření se musí vyznačovat pružností, mobilitou, rychlou rozmístitelností a odolností. Politická linie výuky, plánování, výcviku a cvičení musí rovněž připravit Alianci k odstrašení a k obraně proti použití zbraní NBC. Cílem je postupovat tak, aby se zmenšila operační zranitelnost vojenských sil NATO při udržení jejich pružnosti a účinnosti, a to navzdory přítomnosti, hrozbě či použití zbraní NBC.

Strategie Aliance nezahrnuje schopnost vedení chemické nebo biologické války. Spojenci podporují všeobecné přistoupení k příslušným odzbrojovacím systémům. I přesto, že bude dosaženo dalšího pokroku v oblasti zákazu chemických a biologických zbraní, obezřetnost v oblasti obrany zůstává zásadní.

Závěr

Jak z výše uvedeného vyplývá, vztah strategie a techniky je velmi silný. Stále se zdokonalující technika umožňuje vytýčovat a realizovat nové rozsáhlé strategické cíle bezprostředně reagující na globalizační a civilizační protiklady současného, ale i budoucího vývoje. Umožňuje na jedné straně krotit dobovatelské choutky, na druhé straně za předpokladu získání technické převahy je povzbuzuje. Proto je nezbytné velmi rychle budovat a posilovat bezpečnostní architekturu v 21. století umožňující udržitelný rozvoj lidstva a naplňující jeho naděje po prosperitě, svobodě, bezpečnosti a volnosti. Proto Aliance musí i nadále hrát nepostradatelnou úlohu při konsolidaci a uchování pozitivních změn minulých let a musí čelit nynějším i budoucím bezpečnostním výzvám jak konstatuje její nová strategická koncepce [3].

Literatura:

1. Strnádek, J.: Vojenství a vojenská strategie 21. století. VR 2/2001.
2. Strnádek, J.: Evropská bezpečnostní politika v 21. století. VR 4/1997.
3. The Alliance's Strategic Concept. NATO Press Release NAC-S(99)64-24. April 1999.
4. Bezpečnostní strategie ČR. (Schválená 21. 1. 2001, vláda ČR 2001).
5. Návrh Vojenské strategie ČR. (Projednaná v BRS 29. 5. 2001).
6. Zbraně pro příští století. A Report 25-26/2000.
7. Schwarzkopf, H. N., Autobiografie, hrdina pouštní bouře. Nakladatelství Papyrus, Vimperk a Jeva, Rudná u Prahy 1993.